

Responsum vandplaner. Foretræde 14.04.2010

Cand.agro. Jan Hjeds

Resume

Vandplanerne rummer en meget alvorlig fejl, der kan koste samfundet store ulemper samt tab af værdier i størrelsesordenen 100 mia. kr.

Vandplanerne rummer også andre fejl, hvor kompensation for tab er udeladt eller væsentligt fejlberegnet.

Vandplanerne omfatter krav om fysiske forbedringer i 7300 km vandløb i Danmark. Indsatsen retter sig alene mod forbedring af levevilkårene for vandløbsfaunaen, og tillægges ingen betydning for næringsstofudvaskningen. Tiltagene vil medføre vandstandsstigninger i vandløbene. Dette vil medføre ødelæggelse af afvandingssystemer (drænsystemer) og dermed forsumpning af meget betydelige arealer. Omfanget af forsumpningen er i vandplanerne alvorligt fejlvurderet (faktor 25), og omkostningerne er undervurderede. Omkostningerne ved genåbning af rørlagte vandløb er ligeledes fejlvurderet.

Kort redegørelse

Vandplanernes omfang.

Miljøministeriets vandplaner omfatter indsatskrav om fysiske forbedringer i 7300 km af Danmarks 27800 km vandløb. Disse vandløb afvander 26 % af Danmarks samlede areal på 43000 km², svarende til 11000 km² eller 1,1 mio. ha. Indsatsen omfatter ophør eller reduceret vandløbsvedligeholdelse for 7100 km vandløb, vandløbsrestaurering for 3500 km vandløb samt genåbning af 1000 km nu rørlagte vandløb. Der er overlap mellem de forskellige indsatskrav.

Vandplanernes indsatskrav.

Vandløbsvedligeholdelse omfatter opgravning af aflejret jord og slam samt fjernelse af vandplanter (grødeskæring).

Vandløbsrestaurering består hyppigst i (citater): ”hævning af bunden ved udlægning af sten/grus”

Disse indsatskrav, der omfatter 7300 km vandløb, vil medføre højere vandstand i vandløbene.

Vandplanernes fejlantagelse.

Vandplanernes indsatskrav er fastlagt ud fra en antagelse om, at så længe der ikke sker en fysisk oversvømmelse af omkringliggende arealer, er der ikke sket påvirkninger af disse arealer. Det antages, at skaden først sker, når vandløbet flyder over.

Indsatsens ødelæggende konsekvens.

Vandplanernes antagelse er direkte forkert. Forståelse af problematikken kræver erkendelse af funktionsprincipperne for drænanlæg. Drænanlæg ligger under jorden og afvander hovedparten af Danmark. Drænanlæg er hyppigt anlagt, så drænrørene udmunder umiddelbart over vandspejlet i vandløbet. Det skyldes, at vandløbene er en del af afvandingssystemet: det hele er nøje gravet, uddybet og renholdt for at bortlede drænvandet. Drænanlæg ødelægges, hvis der ikke er frit afløb til vandløbet. Derfor kan en vandstandshævning på blot 20 cm i et meterdybt vandløb medføre forsumpning af 100 hektar pr. km vandløb. Der er altså en forklaring på, at man i generationer har gravet og vedligeholdt, det er ikke gjort uden grund.

Fejlens økonomiske konsekvens

Værdien af 100 ha ødelagt pr. km vandløb svarer til 15.000 kr. pr. meter vandløb. På landsplan er ødelæggelse af 730.000 ha til en værdi på over 100 mia. kr. sandsynligt.

Ændret afvanding påvirker landbrugsarealer, skove, naturarealer, bebyggelser og vej anlæg.

Landbruget er via ”Grøn Vækst”- aftalen lovet kompensation for tab og omkostninger der følger af indsatsen. Omkostningerne til implementeringen af tiltagene er alvorligt underestimeret af flere grunde:

- Vandplanerne antager, at der på landsplan forsumpes 30.000 ha. Arealet er nærmere 730.000 ha. Det ødelagte areal er altså 25 gange større end antaget.

- Vandplanerne beregner kompensationen, som om forsumpningen vedrører arealer i ådale, hvor afkastet er lavt. Vandplanerne anvender derfor en årlig kompensation på 1000 kr. pr. ha. Ådale findes typisk omkring de nedre vandløb. Vandplanernes indsatskrav er imidlertid primært rettet mod de øvre vandløb, fordi disse er mest regulerede og dermed unaturlige; de er gravet dybt ned i markerne. De omgivende arealer er her typisk høj fuldgyldig markjord. Disse arealer har et betydeligt højere afkast pr. ha. Alene leje for sådanne arealer er omkring 5000 kr./ha årligt. **Tabet der skal kompenseres er altså 5 gange større pr. ha end antaget. Når arealet samtidig er underestimeret med en faktor 25, bliver den samlede omkostning 125 gange større end antaget!**
- Kompensation for de væsentlige ulemper, der følger af at få marker opdelt ved genåbning af vandløb, er helt udeladt.

Løsningsforslag.

Det er min vurdering, at der bør deltage en agronom med indblik i afvandingsteknik i det videre arbejde.

Jeg har følgende alternative løsningsforslag:

- Uddyb vandløbene før indsatsen iværksættes, således at afvandingen kan opretholdes samtidig med at den biologiske mangfoldighed kan trives i vandløbene. Det er dyrt, men langt billigere end vandplanernes forslag.
- Afpas indsatsens omfang, så der både kan være kulturlandskab og natur, og indsatsen kan betales.
- Tvungen genåbning af vandløb bør ske i skel.
- Genåbning af vandløb over marker kan ske via licitation.

Yderligere information

Jeg har deltaget i et TV-indslag i TV2Fyn-Nyhederne der redegør for problematikken. Indslaget varer ca. 4 minutter og kan findes på <http://www.tv2fyn.dk/video/28965> Fuld skærm opnås ved hjælp af den grå firkant nederst i højre hjørne af billedet.

Jeg har oprettet en hjemmeside www.vandplan.dk hvor problemet er uddybende forklaret, illustreret og dokumenteret. Hjemmesiden er nyoprettet og tilgængelig fra fredag 09.04.2010 aften og tilføres i de følgende dage yderligere information.

Kontaktinformation

Jan Hjeds
Cand.agro.
Elvedgård
Elvedgårdsvej 6
5474 Veflinge

Tlf.: 64 80 10 10
Mob.: 28 80 10 10
E-mail: hjeds@c.dk